

La veu de les torturades a Via Laietana

L'escriptora Gemma Pasqual recull en un llibre el testimoni de 22 dones humiliades per la policia entre 1941 i 2019

Tortosa Ò.M.J.

"La història de la comissaria de Via Laietana [seu central de la Prefectura de la Policia Nacional a Catalunya] és fosca i opaca... marcada per la por, el silenci i la impunitat", introduïx la sinopsi de la contraportada de *Torturades* (Comanegra, 2023), l'últim llibre de l'escriptora valenciana Gemma Pasqual i la seua primera incursió literària en la investigació i l'assaig periodístic. Es tracta d'un llibre de denúncia que dona veu a dones que han estat maltractades a la sinistra comissaria de la Policia Nacional fins "**fa quatre dies**", ja que un dels testimonis és el de la jove Xènia, detinguda el 2019 durant les protestes contra la sentència del Suprem que condemnava els líders independentistes catalans. És a dir, no és un llibre de memòria històrica, sinó de memòria, de memòria negra, que assenyalava també les complicitats amb la tortura de les monges que acollien temporalment presoneres durant el franquisme o la vigència actual de les condicions hostils d'algunes comissaries espanyoles. Pasqual va descobrir el que ella anomena *la tortura de gènere* investigant per a escriure l'obra de ficció *Et recorde Amanda* (Voramar, 2002), al voltant de la dictadura xilena, però és a través de la crua realitat que li

Carme Maigí, Gemma Pasqual i Marisa Panisello.

transmeten 22 dones que van passar per Via Laietana, que pot constatar i il·lustrar l'horror específic a què s'enfronten les dones exposades a la discrecionalitat policial i del sistema. "Quan el poder se situa més enllà dels marges de la llei, els cossos de les dones es convertixen en la diana perfecta per a la demostració de la força, la violència i la crueltat de l'Estat", relata Pasqual, que es referix no només als cops o a les descàrregues elèctriques, sinó també a la por, als tocaments, als abusos i les humiliacions, als ratolls, als matalassos o les mantes pi-xades o vomitades, al fet d'haver d'anar al lavabo amb la porta ober-

ta o de tenir la regla i no poder-se dutxar ni canviar; i això que l'escriptora no ho ha posat tot, s'ha guardat alguns dels detalls més escabrosos en favor de la intimitat de les víctimes. "**Els meus silencis també us poden dir coses**", es va adreçar als potencials lectors.

Pasqual no busca tampoc víctimes innocents, busca tan sols víctimes en majúscula, més enllà dels motius pels quals van ser imputades o condemnades. La investigadora va partir d'un llistat de detingudes polítiques -entre les quals hi ha casos prou coneguts com el de Núria Cadenes- que havien passat per Via Laietana, però ha anat més en-

llà i ha estirat molts altres fils. "**Quan una persona està custodiada per l'Estat ha d'estar protegida, la seua persona i els seus drets**", va sostenir l'escriptora en la presentació del llibre a la Biblioteca Marcel·lí Domingo a Tortosa.

El text comença amb un pròleg de l'advocada antifeixista Carla Vall i avança entre els testimonis colpidors de dones de diferent condició política, social, racial o sexual, algunes de doblement invisibilitzades, des de 1941 fins a 2019. Finalment, l'autora fa un pas endavant i ofereix un llistat de 57 torturadors, de policies o responsables involucrats en els casos que es denuncien al llibre o altres. "**Són els que he pogut documentar**", aclaria Pasqual, que afegix que "**hi ha molts pocs policies condemnats per tortures, i els que condemnen, molts cops, acaben indultats o tenen medalles**". El primer nom és el de Sebastián Trapote, que no va arribar a ser processat malgrat haver mort d'un tret un detingut el juny de 1974 i que era el cap de la Policia Nacional a Catalunya durant l'1 d'Octubre.

EL CAS DE MARISA PANISELLO

L'acte a la biblioteca tortosina, conduït per la professora Carme Maigí, va comptar amb un testimoni especial, que no surt al llibre però que se sent identificada amb moltes de les

emocions negatives que traspuen les 22 protagonistes de *Torturades*. Per primera vegada, la doctora en Infermeria i activista social i política Marisa Panisello, de Jesús, va explicar públicament el seu cas. Detinguda el 24 de gener de 1977 -la nit de la matança d'Atocha- a Saragossa, on estudiava, per penjar cartells contra el rei, va haver de passar 72 hores incomunicada a comissaria i va ser condemnada a set anys de presó per injúries al cap d'Estat. Els estudiants protestaven també contra un conveni entre l'Estat espanyol i els Estats Units, signat per Franco, que facilitava als agents repressors la formació en tortures a les ordres de l'FBI, segons acusa i recorda Panisello.

"**Portava damunt una carta del meu cosí, que estava a la presó de València, i literalment me la vaig menjar per temor**", recordava Panisello, que també va rememorar la brutícia, el fred, la humitat i la incertesa d'aquells dies al calabós i de l'entrada a la presó de Torrero, on van tenir el primer contacte amb un advocat. Després de sortir en llibertat provisional, finalment va ser amnistiada, però abans va viure una experiència que no oblidarà mai. "**No vaig patir tortures físiques, però estàs a la seua mercè. La vulnerabilitat ja és una tortura**", va expressar. ■